

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SZEKCÍÓ

SZERDAHELYI kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(30385/07. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2012. január 17.

Ezen határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

A Szerdahelyi kontra Magyarország ügyben,
az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként
tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Françoise Tulkens, *Elnök*

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

Sajó András,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque, *bírák*

és Stanley Naismith, *Szekció Hivatalvezető*

2011. december 13-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően
az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (30385/07. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján egy magyar állampolgár, dr. Szerdahelyi Szabolcs („a kérelmező”) 2007. június 4-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőt Dr. Róth M., Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt („a Kormány”) Hóltzl L. Képviselő képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmező békés gyülekezéshez való jogának ellehetetlenítését panaszolta.

4. A kérelmező 2009. július 13-án elhunyt. A Hivatal csak 2011. augusztus 23-án értesült e tényről, amikor Szerdahelyi Szabolcs, a kérelmező fia és egyetlen örököse kinyilvánította azon szándékát, hogy a Bíróság előtt folyó eljárásban apja helyébe kíván lépni.

5. Időközben, 2011. február 9-én, a panasz közlésre került a Kormány felé. Arról is döntés született, hogy a kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről a Bíróság egyidejűleg határoz (29. cikk 1. bekezdés).

6. 2011. november 5-én a kérelmező ügyvédje előterjesztette, hogy Szerdahelyi úr belépett a hazai eljárásba (ld. 12. pont, alább).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

7. A kérelmező 1943-ban született és Budapesten él.

A. A kérelmező által indított eljárás

8. 2006. november 24-én a kérelmező a gyülekezési jogról szóló 1989. évi törvény előírásainak megfelelően bejelentette a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak, hogy 2006. december 9-re tüntetést kíván szervezni Budapestre, a Kossuth térre, a Parlament elé.

9. 2006. november 26-án a Budapesti Rendőr-főkapitányság megtagadta, hogy a kérelemmel foglalkozzon. A Rendőr-főkapitányság észrevételezte, hogy a 2006. szeptemberi tumultuózus budapesti események miatt 2006. október 23-án maga a Rendőr-főkapitányság meghatározatlan időre biztonsági műveleti területté minősítette a szóban forgó területet. Ezért a Rendőr-főkapitányságnak nem volt hatásköre a tüntetés megtiltására, illetve tudomásul vételére. 2006. december 6-án a Fővárosi Bíróság elutasította a kérelmező bírósági felülvizsgálat iránti kérelmét, lényegében azt észrevételezve, hogy az ügy érdeméről nem született közigazgatási hatósági döntés, ami kizárta az ilyen felülvizsgálatot.

10. 2006. december 11-én az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének helyettese elutasította a kérelmező további panaszát. 2006. december 19-én a kérelmező a Fővárosi Bíróság előtt perben támadta meg mind a 2006. október 23-i, mind pedig a 2006. december 11-i határozatot.

11. 2007. január 11-én a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője elutasította a kérelmező ismételt panaszát. 2007. február 12-én az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének helyettese részben megváltoztatta a határozatot, arra utasítva a Budapesti Rendőr-főkapitányságot, hogy a szóban forgó határozatlan idejű intézkedés helyett határozott idejű intézkedést alkalmazzon. 2007. március 5-én a Fővárosi Bíróság elutasította a kérelmező ezt követően benyújtott keresetét, lényegében elfogadva a rendőri hatóságok korábbi érvelését. A bíróság rámutatott arra, hogy az eljárás csak a rendőrség hatáskör hiányát megállapító határozatát érintette, és nem minősült a Kossuth teret „biztonsági műveleti terület”-té nyilvánító eredeti rendőrségi határozat felülvizsgálatának.

12. Újabb panasz nyomán a Fővárosi Bíróság 2008. március 18-án hatályon kívül helyezte a 2007. január 11-i és február 12-i határozatokat, és új eljárásra utasította az Országos Rendőr-főkapitányságot. A kérelmező felülvizsgálati kérelme nyomán a Legfelsőbb Bíróság 2009. április 29-én hatályon kívül helyezte a 2008. március 18-i határozatot, és új eljárásra utasította a Fővárosi Bíróságot. A Fővárosi Bíróság eljárása azután 2009. október 1-jén a kérelmező halála miatt félbeszakadt. A kérelmező fia és örököse 2011. augusztus 25-én jogutódként lépett be a perbe.

13. A Kormány előterjesztette, hogy a Fővárosi Bíróság előtt folyó per tárgya a rendőrség eredeti, a Kossuth teret „biztonsági műveleti terület”-té nyilvánító határozata volt.

B. A K. úr által indított eljárás

14. Egy – ugyanezen területtel kapcsolatos – másik ügyben 2007. január 29-én egy bizonyos K. úr magát a Kossuth teret „biztonsági műveleti terület”-té nyilvánító rendőrségi határozatot támadta meg. 2007. március 14-én a budapesti rendőrfőkapitány elutasította a panaszt, de ezt a határozatot az országos rendőrfőkapitány 2007. április 16-án hatályon kívül helyezte. A megismételt közigazgatási eljárásban a budapesti rendőrfőkapitány 2007. június 22-én ismét elutasította a panaszt. 2007. július 19-én az országos rendőrfőkapitány hatályában fenntartotta a határozatot. K. úr bíróság előtt támadta meg a döntést.

15. K. úr keresetét a Fővárosi Bíróság elutasította. Fellebbezés nyomán azonban a Legfelsőbb Bíróság a 2007. július 19-i határozattal együtt hatályon kívül helyezte ezt a határozatot.

16. A megismételt másodfokú közigazgatási eljárásban az országos rendőrfőkapitány 2009. december 23-án hatályában ismét fenntartotta a budapesti rendőrfőkapitány határozatát. K. úr bírósági felülvizsgálatot kért.

17. 27.K.31.354/2010/9. sz. ítéletében a Fővárosi Bíróság 2010. november 11-én az elsőfokú és a másodfokú közigazgatási határozatot is hatályon kívül helyezte, és a budapesti rendőrfőkapitányt új eljárás lefolytatására utasította. A bíróság rámutatott arra, hogy a kifogásolt határozatok egyetlen olyan konkrét elemet sem tartalmaztak, amelyek a 2006. november 22-i meghosszabbítást követően alátámasztották volna a „biztonsági műveleti terület” fenntartásának szükségességét és arányosságát. Nem foglalkoztak a határozatok a felperes azon javaslatával sem, hogy az adott körülmények között a Kossuth tér egészére kiterjedő tilalom helyett elegendő lett volna a Parlament közvetlen környékét elkeríteni.

18. A megismételt elsőfokú közigazgatási eljárásban a budapesti rendőrfőkapitány 2011. április 4-én részben helyt adott K. úr panaszának, megállapítva, hogy ellenkező bizonyíték hiányában a kifogásolt intézkedés arányossága sikeresen került megtámadásra.

A JOG

I. A KÉRELMEZŐ JOGUTÓDJÁNAK ÁLDOZAT STÁTUSZA

19. 2011. augusztus 23-án a kérelmező ügyvédje előterjesztette, hogy a kérelmező 2009. július 13-án elhunyt, s hogy fia és örököse a kérelmező helyébe kíván lépni a Bíróság előtt folyó eljárásban.

20. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmet a 37. cikk 1. bekezdésének c./ pontja alapján törölni kell az ügylajstromból, mivel a

kérelmező fia nem mutatott érdeklődést a Fővárosi Bíróság előtt folyamatban lévő hazai eljárás folytatása iránt.

21. A Bíróság utal a kérelmező ügyvédjének 2011. november 5-i beadványára, amely szerint 2011. augusztus 5-én a kérelmező fia belépett a folyamatban lévő hazai eljárásba. Ilyen körülmények között a Bíróság meggyőződött arról, hogy Szerdahelyi úr sem az ügy hazai szinten, sem a Bíróság előtt történő folytatása iránt nem veszítette el érdeklődését.

22. A Bíróság ezért úgy véli, hogy az Egyezmény 34. cikke alapján a kérelmező jogutódja a kérelmező panasza tekintetében rendelkezik a szükséges eljárási legitimációval (*locus standi*).

II. A KORMÁNY ELJÁRÁSGÁTLÓ KIFOGÁSA

23. A Kormány előterjesztette, hogy a Kossuth teret „biztonsági műveleti terület”-té nyilvánító eredeti rendőrségi határozatot bíróság előtt megtámadó kérelmezői indítvány elbírálása még folyamatban volt, ezért a kérelem idő előtti (ld. fenti 13. és lenti 27. pont). A kérelmező úgy érvelt, hogy az eredeti határozat, továbbá a rendőrség hatáskör hiányát megállapító döntésének a megtámadásával kimerítette a hazai jogorvoslatokat.

24. A Bíróság úgy véli, hogy a Kormány hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztásával kapcsolatos kifogása elválaszthatatlanul összekapcsolódik annak a kérdésnek a vizsgálatával, hogy történt-e beavatkozás a kérelmező számára a 11. cikk alapján biztosított gyülekezés szabadságához való jogba, ilyen módon összekapcsolódik az ügy érdemével. Ezért ezt a kérdést a Bíróság egyesíti az érdelemmel, és az Egyezmény 11. cikke alapján vizsgálja meg.

25. A Bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikkének 3. bekezdése szerinti értelemben. Semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért a panaszt elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

III. AZ EGYEZMÉNY 11. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

26. A kérelmező azt panaszolta, hogy a szóban forgó rendőri intézkedés megakadályozta őt békés gyülekezéshez való jogának gyakorlásában. A kérelmező az Egyezmény 11. és 13. cikkeire támaszkodott. A Bíróság úgy véli, hogy a panaszt csak az Egyezmény 11. cikke alapján kell vizsgálni, amely kimondja:

“1. Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához...”

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek. ...”

27. A Kormány vitatta ezt a nézetet. A Kormány megjegyezte: a kérelmező szerint a hatáskör hiányát megállapító rendőrségi határozat volt az, ami megsértette a gyülekezés szabadságához való jogát. A beavatkozás azonban valójában a szóban forgó területet „biztonsági műveleti terület”-té nyilvánító eredeti rendőrségi intézkedés eredménye volt. Az ilyen intézkedés ellen külön panasz benyújtásának volt helye az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, s e szerv határozata ellen fellebbezést lehetett előterjeszteni a felettes szervhez. Az így meghozott közigazgatási határozat az adott esetben hatékony jogorvoslatnak minősülő bírósági felülvizsgálat alá esett. A kérelmező e jogi utat igénybe vevő pere azonban még folyamatban volt. A területlezárást illetően már sikerrel folytattak le eljárást, és annak bírósági felülvizsgálatára is sor került (27.K.31.354/2010/9. sz. ügy); a kérelmezőnek is végig kellett volna vinnie saját, hasonló ügyét; ennek elmulasztása miatt a kérelmező elmulasztotta a hazai jogorvoslatok kimerítését.

28. Az érdemet illetően a Kormány rámutatott arra, hogy a szóban forgó időszakban a tervezett gyülekezés színhelye nem minősült mindenki számára hozzáférhető közterületnek, ezért a gyülekezés szabadságához való jogot ezen a helyszínen nem lehetett gyakorolni.

29. A kérelmező azzal érvelt, hogy a hazai jogorvoslatok kimerítéséhez tőle ésszerűen a rendőrség hatáskör hiányát megállapító határozatának bírósági megtámadása volt elvárható, amit ő meg is tett. A másik per, amely még folyamatban volt, nem minősült kimerítendő hatékony jogorvoslatnak, hiszen elbírálásának időpontjára a tüntetés okafogyottá válik. A Kossuth térnek a megtartani kívánt tüntetés céljaira való elérhetetlensége törvénytelen és aránytalan intézkedés volt.

30. A Bíróság észrevételezi: a Kormány nem vitatta, hogy a kérelmező támaszkodhatott a 11. cikkben foglalt biztosítékokra. A Bíróság továbbá úgy véli, hogy – a Kormány által hivatkozott eredeti rendőrségi határozat (ld. fenti 27. pont) egyéniesített alkalmazásaként – a tüntetés rendőrség általi tudomásul nem vétele hatékony beavatkozást jelentett a kérelmező ezen rendelkezés alapján fennálló jogainak gyakorlásába. A Bíróság továbbá meggyőződött arról, hogy a kérelmező kimerítette az e vonatkozásban rendelkezésre álló jogorvoslatot.

31. Továbbá, a Kormány hazai jogorvoslatok elmulasztása miatti eljárásgátló kifogását azon tényre alapozottnak lehet érteni, hogy a kérelmező nem vitte végig az eredeti rendőrségi határozat megtámadására rendelkezésre álló eljárást, hanem megelégedett a hatáskör hiányának megtámadásával kapcsolatos eljárással. A Bíróság azonban nincs meggyőződve arról, hogy az az eljárás, amit K. úr végigvitt, de a kérelmező nem, az adott körülmények között olyan hatékony jogorvoslatnak tekinthető, amelynek elmulasztása az Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdésébe ütközik. A politikai demonstrációk azonnali természetére

figyelemmel – amelyek hatása igen gyorsan csökkenhet az őket kiváltó eseményt követő időmúlással – egy bírósági eljárás – ami K. úr esetében többszöri új eljárásra utasítást és a tilalom fenntartását eredményező határozatokat foglalt magában, és ami végül több mint négy évvel később eredményezett ellentétes határozatot – aligha tekinthető hatékonynak vagy megfelelőnek, és a szóban forgó szabadság tekintetében bénító hatást (*chilling effect*) kell tulajdonítani neki (ld. *a fortiori*, *Bączkowski and Others v. Poland*, no. 1543/06, §§ 67-73, 3 May 2007). A Bíróság szerint az a tény, hogy a kérelmező egy teljes mértékben kimerített jogorvoslaton kívül ezt a jogi lehetőséget nem merítette ki, nem róható a kérelmező terhére, már csak azért sem, mert úgy tűnik, hogy a hatóságokat semmi nem gátolta abban, hogy a kérelmező által igénybe vett eljárásban egyúttal az arányosság kérdését is értékeljék. Ezért a Kormány eljárásgátló kifogását el kell utasítani.

32. A Kormány azt állította, hogy a beavatkozás a 11. cikk második bekezdése alapján indokolt volt. Ezért azt kell eldönteni, hogy a panaszolt intézkedés „törvényben előírt” volt-e, a 2. bekezdésben foglalt törvényes célt vagy célokat szolgált-e, és „egy demokratikus társadalomban szükséges” volt-e azon célok eléréséhez.

33. Azt a kérdést illetően, hogy a Kossuth térnek a megtartani kívánt tüntetés céljaira való elérhetetlensége „törvényben előírt” volt-e, a Bíróság megjegyzi, hogy a rendőrség 2006-ban nyilvánította „biztonsági műveleti terület”-té a teret, amely a szóban forgó időszakban végig ilyen maradt. 2010. november 11-én azonban a Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte az intézkedés alapjául szolgáló határozatokat, a hatóságok terhére róva, hogy nem értékelték a 2006. november 22-ét követően is fenntartott intézkedés szükségességét és arányosságát. Ezért 2011. április 4-én a budapesti rendőrfőkapitány elvégezte a szükséges vizsgálatot, és megállapította, hogy az intézkedés arányossága nem került bizonyításra (ld. fenti 17-18. pont). A Bíróság számára e bírósági döntések – visszamenőleges hatállyal ugyan, de – hatékonyan megszüntették a kifogásolt intézkedés jogalapját.

34. Igaz, a fenti két határozat olyan eljárásban került meghozatalra, amit nem a kérelmező, hanem K. úr indított. A Bíróság számára azonban a törvényesség 11. cikk 2. bekezdésének összefüggésében vett fogalma kapcsán ez lényegtelen.

35. A fenti megfontolások elegendőek a Bíróság számára azon következtetés levonására, hogy a szóban forgó időszakban a Kossuth téri tilalomnak a hazai jogban nem volt jogalapja, s ilyenként nem tekinthető „törvényben előírt”-nak. Ezért a törvényes cél és a demokratikus társadalomban szükségesség vizsgálatát nem szükséges elvégezni.

Ezért az Egyezmény 11. cikkét megsértették.

IV. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

36. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

37. A kérelmező 6.000 euró nem vagyoni kártérítést követelt.

38. A Kormány túlzottnak találta az igényt.

39. A Bíróság úgy találja, hogy a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett, és méltányossági alapon 2.400 eurót ítél meg számára.

B. Költségek és kiadások

40. A kérelmező további 1.100 eurót követelt a Bíróság előtti eljárás során felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg az ügyvédje által kiszámlázandó, 100 eurós óradíjjal felszámított 11 órányi jogi munka díjának felel meg.

41. A Kormány vitatta az igényt.

42. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult a költségek és kiadások megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy azok ténylegesen és szükségszerűen merültek fel, és összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben a birtokában lévő dokumentumokra és a fenti kritériumokra figyelemmel a Bíróság a teljes kért összeg megítélését ésszerűnek tartja.

C. Késedelmi kamat

43. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG

1. Többségi szavazattal úgy *határoz*, hogy a kérelmező fia rendelkezik eljárási legitimációval;
2. A Kormány hazai jogorvoslatok elmulasztása miatti kifogását többségi szavazattal *egyesíti* az érdelemmel, és *elutasítja*;

3. Többségi szavazattal elfogadhatóvá *nyilvánítja* a kérelmet;
4. 6 szavazattal 1 ellenében *megállapítja*, hogy az Egyezmény 11. cikkét megsértették;
5. 6 szavazattal 1 ellenében *megállapítja*:
 - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmező számára
 - (i) nem vagyoni kár tekintetében 2.400 (kétezer-négyszáz) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét,
 - (ii) költségek és kiadások tekintetében 1.100 (egyezeregyszáz) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegétkell kifizetnie az alperes Állam nemzeti valutájában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;
6. A kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további igényeit *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2012. január 17-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Stanley Naismith
Hivatalvezető

Françoise Tulkens
Elnök

Az Egyezmény 45. cikke 2. bekezdésének, valamint a Bírósági szabályzat 74. szabálya 2. bekezdésének megfelelően Jočienė bíró különvéleménye az ítélethez csatolásra került:

F.T.
S.H.N.

JOČIENĚ BÍRÓ ELTÉRŐ VÉLEMÉNYE

Ebben az ügyben én a Kamara azon álláspontja ellen szavaztam, hogy a kérelmező fiának az Emberi Jogok Európai Bírósága előtti eljárási legitimációját el kell ismerni, s ezért a 11. cikk megsértésének megállapítása ellen szavaztam.

A Bíróság joggyakorlata szerint olyan esetekben, amikor a közvetlen *áldozat* a kérelem Bírósághoz történő benyújtását megelőzően vagy azt követően elhalálozik, az eljárási legitimáció elismerésére különböző kritériumokat kell alkalmazni, amelyek a szóban forgó Egyezménybeli jog természetétől is függnék.

A jelen ügyben a Kamara arra a tényre támaszkodott, hogy a Kormány nem vitatta: a kérelmező támaszkodhatott az Egyezmény 11. cikkében foglalt biztosítékokra (ld. az ítélet 30. pontját), és a kérelmező fia számára engedélyezték a folyamatban lévő hazai eljárásba történő belépést (ld. az ítélet 21. pontját).

Számomra egy ilyen érv *önmagában nem elegendő* ahhoz, hogy az elhunyt kérelmező legközelebbi hozzátartozója, illetve örököse számára megengedetté váljon az Emberi Jogok Európai Bírósága előtti eljárás folytatása, bár azt elfogadom, hogy a hazai eljárásban való részvétel fontos tényező a Bíróság előtti eljárási legitimáció kérdésének eldöntésekor (ld. például *Nölkenbockhoff v. Germany*, 25 August 1987, Series A no. 123; és *Micallef v. Malta* [GC], no. 17056/06, 5 October 2009, § 49).

Továbbá, a Bíróság esetjoga szerint számos olyan ügyben, amelyben a kérelmező eljárás közben hunyt el, a Bíróság figyelembe vette a *kérelmező örököseinek vagy közeli családtagjainak azzal kapcsolatos nyilatkozatát, hogy folytatni kívánják-e a Bíróság előtti eljárást* (ld. *Karner v. Austria*, no. 40016/98, 24 July 2003, §§ 22-23, és az ott hivatkozott esetjog); másrészt, a Bíróság gyakorlata az volt, hogy amennyiben örökös vagy közeli hozzátartozó nem jelezte azon szándékát, hogy folytatni kívánja a kérelmet, akkor a Bíróság törölte a kérelmet az ügylajstromból (ld. *Malhous v. the Czech Republic* (dec.) [GC], no. 33071/96, ECHR 2000-XII).

Az előttünk lévő ügyben a kérelmező fia egyértelműen kifejezte azon szándékát, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt folytatni kívánja az apja által benyújtott kérelmet. Az ilyen háttér azonban sem önmagában, sem a hazai eljárásban történő részvétel engedélyezésének a tényével együtt nem elegendő az eljárási legitimáció minden ügyben történő megadásához.

Ha valamely kérelmező a (kérelmező által kezdeményezett) Bíróság előtti eljárás közben halálozik el, akkor legközelebbi hozzátartozója vagy örököse abban az esetben folytathatja a kérelmet, ha *elegendő érdeke fűződik az ügghöz* (mint például az anyának és a gyermekeknek a *Raimondo v. Italy* ügyben, 22 February 1994, § 2, Series A no. 281-A; valamint az

unokaöccsnek és potenciális örökösnek a *Malhous v. the Czech Republic* ügyben (dec.), no. 33071/96, ECHR 2000-XII).

A *Jėčius v. Lithuania* (no. 34578/97, § 41, ECHR 2000-IX) ügyben a Bíróság az alábbiakat állapította meg:

„A Bíróság megismétli, hogy amennyiben a kérelmező a fogvatartásának törvényességével kapcsolatos vizsgálat során elhalálozik, akkor örökösei vagy legközelebbi hozzátartozói a kérelmező nevében *elvileg végigvihetik* a kérelmet (egyéb esetjog mellett ld. *Krempovskij v. Lithuania* (dec.), no. 37193/97, 20 April 1999, a *Reports of Judgments and Decisions*ben nem került közzétételre). A Bíróság a Bizottsághoz hasonlóan úgy véli, hogy a kérelmező özvegyének *törvényes érdeke* fűződik a kérelem kérelmező helyetti végigviteléhez.” (kiemelés hozzáadva)

Ilyen módon a Bíróság gyakorlata azt mutatja, hogy olyan esetekben, amikor a közvetlen áldozat a kérelem Bírósághoz történt benyújtását követően halálozik el, akkor legközelebbi hozzátartozója vagy örököse továbbviheti a Bíróság előtti kérelmet, ha a Bíróság előtti eljárás folytatásához *törvényes vagy elegendő érdeke fűződik* (ld. például – a kérelmező unokahúgát illetően – a *Léger v. France* (törlési) határozatot is; [GC], no. 19324/02, § 50, 30 March 2009).

Olyan ügyekben, amikor a közvetlen áldozat a kérelem Bírósághoz történt benyújtását megelőzően halálozott el, a Bíróság szigorúbb követelményeket alkalmazott az eljárási legitimáció megállapításánál. A *Fairfield v. the United Kingdom* ((dec.), no. 24790/04, ECHR 2005-VI) ügyben például – ahol a lány az apa halála után két évvel nyújtott be panaszt az apa gondolat-, vallás- és szólásszabadsághoz való jogának (az Egyezmény 9. és 10. cikke) megsértése miatt – a Bíróság nem ismerte el a lány áldozat státuszát, holott a hazai hatóságok engedélyezték számára, hogy apja halála után továbbvigye a fellebbezést.

Az előttünk lévő magyar ügyben a kérelmező fia részéről én *semmilyen törvényes vagy elegendő érdeket* nem látok az Egyezmény 11. cikke alapján a Bíróság elé terjesztett kérelem továbbvitelére. A Bíróság gyakorlata szerint az Egyezmény nem tesz lehetővé bárki általi keresetindítást (*actio popularis*). Az Egyezmény 34. cikke alapján a kérelmezőnek (akár közvetlen, akár közvetett) *áldozatként* első ránézésre meggyőző (*prima facie*) bizonyítékot kell előtárnia arra vonatkozóan, hogy a kifogásolt intézkedés közvetlenül érintette (ld. *mutatis mutandis*, *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, no. 40825/98, § 90, 31 July 2008). A jelen ügyben az Egyezmény 11. cikkének természetére figyelemmel én nem látom, hogyan érinthette az elhunyt kérelmező fiát a 11. cikk amiatti állítólagos megsértése, hogy az elhunyt kérelmező nem kapott választ a rendőrségtől azon engedély iránti kérelmére, hogy 2006-ban Budapesten, a Parlament előtt tüntetést tarthasson. Véleményem szerint ebben a konkrét ügyben a kérelmező fia nem rendelkezik *törvényes vagy elegendő érdekekkel* arra, hogy néhai

édesapja – Egyezmény 11. cikke alapján fennálló – gyülekezési jogait megvédje.

Egyetértek a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatával, hogy a minden demokratikus társadalom alapvető értékeit védelmező 2., illetve 3. cikk alapján indított ügyekben a Bíróság – „*az állított jogsértés természete miatti egyedi helyzetre ...*” figyelemmel – könnyebben igazolhatja az előtte folyó eljárás folytatását a közvetlen áldozat halálát követően (egyéb esetjog mellett ld. *Varnava and Others v. Turkey* [GC], nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 és 16073/90, § 200, 18 September 2009; a 3. cikkre alapozott igényeket illetően ld. még *Khadzhaliyev and Others v. Russia*, no. 3013/04, § 114, 6 November 2008).

Azt is megjegyezném azonban, hogy az 5. cikk alapján előterjesztett átlagos ügyekben a Bíróság eljárási legitimációval kapcsolatos megközelítése már jóval korlátozóbb (ld. például *Biç and Others v. Turkey* [no. 55955/00, 2 February 2006, § 24], amelyben az elhunyt áldozat felesége és gyermekei nem kapták meg a szükséges eljárási legitimációt, mivel az előzetes letartóztatás hossza, illetve az elhunyt ellen lefolytatott büntetőeljárás állítólagosan tisztességtelen volta *nem érintette* őket *közvetlenül*; szemben a fent hivatkozott *Jėčius* ügygel). A Bíróság a *Biç and Others* ügyben megismételte, hogy az 5. cikkben foglalt jogok a *nem átruházható jogok* kategóriájába tartoznak (ld. *Sanles Sanles v. Spain* (dec.), no. 48335/99, ECHR 2000-XI). A múltban az Egyezmény szervei hasonló határozatokat hoztak (ld. például *Georgia Makri and Others v. Greece* (dec.), no. 5977/03, 24 March 2005; és *Nölkenbockhoff and Bergmann v. the Federal Republic of Germany*, no. 10300/89, Commission decision of 12 December 1984, DR 40, p. 9).

Ezzel szemben az Egyezmény 5. cikkének 5. bekezdése (kártérítéshez való jog törvénytelen fogvatartás miatt) *vagyoni és átruházható jog* (ld. *Houtman and Meeus v. Belgium*, no. 22945/07, §§ 27-31, 17 March 2009).

6. cikkel kapcsolatos ügyekben rokonok eljárási legitimációjának a megállapításához a Bíróság a hazai eljárásban való részvétel mellett más alternatív kritériumokat is figyelembe vett: *a jog átruházhatóságát, törvényes érdek fennállását, és a vagyoni jogokra gyakorolt közvetlen hatást* (ld. például a fent említett *Sanles Sanles* ügyet, ahol a Bíróság megállapította, hogy a 2., 3., 5., 8., 9. és 14. cikkek alapján követelt jogok a nem átruházható jogok kategóriába tartoznak, *ratione personae* összeegyeztethetlenség miatt elutasítva a kérelemnek ezt a részét).

A (fenti 25-26. pontban hivatkozott) *Karner* ügyben a Bíróság azt elemezte, hogy a szóban forgó Egyezménybeli jog (természete szerint) „*átruházhatónak*” tekinthető-e. A Bíróság az alábbiakat állapította meg:

„... főszabályként, különösen olyan ügyekben, amelyek elsődlegesen vagyoni, ezért átruházható igényekkel kapcsolatosak, más olyan személyek léte, akikre az igény átruházásra került, fontos, de nem az egyetlen kritérium. Amint arra a Bíróság rámutatott, ... a Bíróság előtti emberi jogi ügyeknek rendszerint morális dimenziója

is van, amelyet figyelembe kell venni annak eldöntésekor, hogy valamely kérelem vizsgálatát folytatni kell-e a kérelmező halála után...”

Ez azt jelenti, hogy olyan ügyekben, ahol a Bíróságnak meg kell oldania az eljárási legitimációt, olyan tényezőket kell figyelembe vennie, mint: a legközelebbi hozzátartozók vagy örökösök egyértelműen kifejezett, a Bíróság előtti kérelem folytatására irányuló szándéka, a hazai eljárásban történő részvételük, törvényes és/vagy elegendő személyes érdek fennállása a kérelem továbbvitelére az elhunyt kérelmező helyett, a szóban forgó Egyezménybeli jog (természete és) átruházhatósága; s végül a Bíróságnak meg kell válaszolnia azt a kérdést, hogy az emberi jogok védelme vagy más morális dimenzió szempontjából fennáll-e az ügy vizsgálatának folytatását igénylő közös érdek, illetve közérdek.

Az eljárási legitimáció elismerésekor a Bíróság olyan ügyekben is rugalmasabb megközelítést alkalmazott, amelyekben a 8. cikk alapján tett panasz az elhunyt személy jó hírnevével volt kapcsolatos, s ilyen módon potenciálisan a család jó hírnevét is érintette (ld. például *Armonienė v. Lithuania*, no. 36919/02, § 29, 25 November 2008).

Hangsúlyoznám, hogy hozzátartozók 9., 10. és 11. cikk alapján előterjesztett, az elhunyt áldozatot érintő eljárással és tényekkel kapcsolatos kérelmét a Bíróság mindig elfogadhatatlannak nyilvánította. Ennek során a Bíróság megkülönböztette az ilyen típusú panaszokat a 2. cikk alapján tett, valamely hozzátartozó halálával kapcsolatos panaszoktól (ld., a 9. és 10. cikk tekintetében a fent hivatkozott *Fairfield* ügyet; a 11. cikk tekintetében ld. *Direkçi and Direkçi v. Turkey* (dec.), no. 47826/99, 3 October 2006, amelyek kapcsán a Bíróság észrevételezte, hogy a 6. és a 11. cikk alapján indított eljárás folytatása tekintetében nem állt fenn közérdek, mivel e cikkeket nem esnek az Egyezmény alapvető rendelkezései közé).

A közérdekre alapozott kivételt illetően a Bíróság a (fent hivatkozott) *Karner* ügyben megjegyezte, hogy fontos közérdekű kérdésre hivatkozva a Bíróság még a kérelem folytatását kívánó örökösök hiányában is folytathatja valamely ügy vizsgálatát.

Ezért – a Bíróság eljárási legitimációval kapcsolatos esetjogára figyelemmel – a jelen ügyben nem látom, hogy a kérelmező fia törvényes vagy elegendő személyes érdekekkel rendelkezne az Egyezmény 11. cikke alapján előterjesztett kérelem továbbvitele tekintetében. Továbbá, a Bíróság joggyakorlata szerint a 11. cikk alapján védett jogok nem tekinthetők „átruházható jogok”-nak.

Továbbá, ebben az ügyben nem lelhető fel az emberi jogok védelméhez fűződő általános érdek vagy közérdek. Ilyen módon a jelen kérelem vizsgálatának folytatása (a fent hivatkozott *Karner* ügygel szemben) nem járulna hozzá az Egyezmény 11. cikke alapján biztosított jogok védelmi standardjának jobb megvilágításához, biztosításához, vagy továbbfejlesztéséhez.

Véleményem szerint az örökös részéről erős *elegendő és/vagy igazolt személyes érdek*nek kell fennállnia a Bíróság előtti eljárás kérelmező halálát követő folytatása iránt, és ennek az érdeknek a kérelmező által benyújtott eredeti kereset, valamint a kérelmező örökösének az eljárás folytatására irányuló kívánsága közötti ésszerű viszony fennállásától kell függnie. A 11. cikk alapján biztosított, nem átruházható jogok természetére figyelemmel ilyen viszony nem állapítható meg. Logikusan merül fel a kérdés: ebben a konkrét ügyben hogyan tudhatja a fiú, hogy a kérelmező mit kívánt kifejezni azon a tervezett 2006. évi tüntetésen, amelyre sohasem kapott engedélyt a rendőrségtől (a Bíróság esetjogában a 10. és a 11. cikk nagyon szorosan összekapcsolódik, ld. *Women On Waves and Others v. Portugal*, no. 31276/05, § 28, 3 February 2009). Én úgy látom, hogy a Bíróság előtt lévő ügy kérelmezett folytatása sokkal inkább az örökös vagyoni érdekén, semmint az elhunyt kérelmező számára a 11. cikk alapján biztosított egyesülési jog védelméhez fűződő törvényes érdeken alapul. Ezért szavaztam az ellen is, hogy az Egyezmény 41. cikke alapján igazságos elégtétel kerüljön megítélésre.

Véleményem szerint a jelen ügyben az örökös (a kérelmező fia) nem rendelkezik eljárási legitimációval a Bíróság előtt; ezért az ügyet az Egyezmény 37. cikke 1. bekezdésének vége alapján törölni kellett volna az ügylajstromból.